

УДК: 373.5.016:[821.161.2:7](075)

DOI 10.31652/2415-7872-2018-56-9-14

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ІЗ УСНОЮ НАРОДНОЮ ТВОРЧІСТЮ)

Н. В. Гоголь

orcid.org/0000-0003-0780-6237

У статті розглянуто проблему культурологічного підходу до вивчення української літератури в основній школі та шляхи її реалізації засобами шкільного підручника. Доведено, що засадничі ідеї культурологічного підходу у процесі вивчення української літератури послідовно реалізовано у методичному апараті, ілюстративному матеріалі чинних підручників, тематично-стильовій різноманітності пропонованих для розгляду художніх творів. На основі аналізу оновленої програми з української літератури та чинних підручників для 5-6 класів в частині вивчення усної народної творчості проаналізовано принципи втілення рекомендаційної рубрики «Мистецький контекст» як важливого засобу осучаснення змістового компоненту програми та актуалізації компетентнісного підходу у сучасній шкільній літературній освіті.

Ключові слова: культурологічний підхід, літературна та ключові компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, мистецький контекст, усна народна творчість, підручник «Українська література» (5, 6 клас).

THE PROBLEM OF REALIZATION OF CULTUROLOGICAL APPROACH IN UKRAINIAN LITERATURE SCHOOL TEXTBOOKS (ON THE EXAMPLE OF LEARNING THE FOLKLORE BY THE 5-6 GRADES PUPILS)

N. Hohol'

The article deals with theoretical and methodical aspects of realization of the competency principles of school literary education in the context of Law of Ukraine «On Education» (2017), Concept of the New Ukrainian school (2016), State standard of the basic and complete secondary education (2011, 2013). The perspectives and productivity of using the culturological approach as a conceptual basis for the modernization of school literary education content is determined.

The paper focuses on updating the content and process of modern literary education development, in particular preparing the high-quality educational software, developing the modern strategy of the design, inspection and introduction of didactic literature in the field of general secondary education. The importance of this problem necessitates a systematic approach to the implementation of the culturological principle of teaching the Ukrainian literature through school textbooks.

Fundamental ideas of the culturological approach in the process of Ukrainian literature studying, that are normalized in the Concept of the New Ukrainian school, in the valid program for comprehensive educational institutions «Ukrainian literature: 5-9 Grades», are consistently implemented in the methodical apparatus, illustrative material of the current textbooks, thematic and style diversity of proposed works of art for the consideration, which embody the substantive (literary) and key competencies, as well as affect the emotional and value domain of students. It is proved that the forming of pupils' key competence «Awareness and self-expression in the field of culture» at Ukrainian literature lessons will affect the children's ability to understand works of art, to consider the works of art in the context of other types of arts, to develop their own artistic tastes, preferences, to identify yourself as a representative of a certain culture.

On the basis of analysis of the updated Ukrainian literature program and valid textbooks for 5-6 Grades in the part of folklore study, the principles of implementation the rubric «Artistic Context» are analyzed as an important mean of updating the program's content and activating the competent approach in modern school literary education.

Key words: culturological approach, literary and key competences, awareness and self-expression in the field of culture, artistic context, folklore, textbook «Ukrainian literature» (Grades 5, 6).

Нова українська школа є культуротворчою установою, яка через навчання і виховання підростаючих поколінь сприяє відродженню національної культури, її збереженню та подальшому розвитку, забезпечує

формування у дітей та юнацтва загальнолюдських, полікультурних цінностей, високих моральних якостей та громадянських позицій.

Сучасне перебування дітей і молоді у полікультурному просторі вимагає від них сприйняття культурної різноманітності, засвоєння естетичного досвіду поколінь, формування ціннісного ставлення до світу крізь призму етнонаціональної специфіки. Глибоке розуміння дитиною власної національної ідентичності є підґрунтям відвертого ставлення та поваги до розмаїття культурного вияву інших, що реалізовано у ключовій компетентності Концепції Нової української школи «Обізнаність та самовираження у сфері культури». Зазначена компетентність передбачає формування у дітей здатності розуміти твори мистецтва, розвивати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва.

Ідея культурологічного підходу до вивчення української літератури стала однією з провідних у національній системі літературної освіти. У контексті завдань нової парадигми шкільної літературної освіти, послідовно унормованих у Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти (2011, 2013), Концепції Нової української школи (2016) та Законі України «Про освіту» (2017), стратегія розвитку сучасної літературної освіти визначається оновленням її змістового й процесуального компонентів, зокрема підготовки якісного навчального забезпечення, розроблення сучасної стратегії конструювання, експертизи й упровадження навчальної літератури в галузі загальної середньої освіти. Важливість означеної проблеми обумовлює необхідність системного підходу до реалізації культурологічного принципу навчання української літератури засобами шкільного підручника.

В основу сучасних культуровідповідних освітніх концепцій і культурологічних підходів до викладання навчальних предметів покладено усвідомлення єдності літератури, культури і суспільства, новий погляд на роль соціуму у становленні гармонійно розвиненої особистості. Питання реалізації культурологічного підходу є розвитком ідей культуро-історичної психології (Л. Виготський, О. Лурія, О. Леонт'єв та ін.), концепції діалогу культур (М. Бахтін, В. Біблер, І. Берлянд, В. Литовський та ін.). Проблеми культурологічного підходу в освіті присвячені праці І. Балхарової, Є. Бондаревської, М. Бастуна, В. Гури, І. Зязюна, А. Погодіної, Є. Фортунатової, І. Колмолгорової, О. Рудницької, В. Сластьоніна, Г. Тарасенко, О. Тюрдьо та ін. Ученими розроблено головні концептуальні положення культурологічного підходу, принципи розбудови освітнього процесу у контексті такого підходу в умовах навчання за різними профілями.

У методиці навчання української літератури проблема культурологічного підходу до вивчення літератури представлена різними напрямками: міжмистецькі зв'язки (С. Жила); взаємозв'язки української літератури і зарубіжної/світової літератури (Н. Волошина, А. Градовський); література як мистецтво слова, естетичне виховання учнів засобами взаємодії мистецтв (Н. Волошина); культурологічний контекст аналізу художнього твору (В. Гладішев); виокремлення художньо-естетичних центрів у процесі формування літературного канону для програмотворення (Ю. Бондаренко); діалогічне прочитання художніх творів із екзистенціальною філософією (Г. Токмань); естетичні орієнтири сприйняття літератури як проблеми компетентнісного підходу в шкільній літературній освіті (Л. Нежива); культурологічні та літературознавчі складові сучасного уроку української літератури (В. Шуляр); осмислення педагогічних та методичних проблем вивчення української літератури в широкому культурологічному контексті (Т. Яценко) тощо. У своїй сукупності ці наукові розвідки цілісно представляють шляхи реалізації проблеми. Водночас ґрунтовного розгляду потребує актуальна проблема реалізації культурологічного підходу на уроках української літератури засобами шкільного підручника.

Мета статті – на основі аналізу оновленої програми з української літератури та чинних підручників для основної школи в частині вивчення учнями усної народної творчості простежити принципи втілення мистецького контексту як важливого засобу осучаснення змістового компоненту програми та актуалізації компетентнісного підходу у сучасній шкільній освіті.

Українська література у загальному світовому контексті є потужним джерелом духовної енергії українського народу, свідченням його високого цивілізаційного розвитку, органічним складником національної культури. Як мистецтво слова, література передає загальнолюдські й національні цінності, збагачує внутрішній світ людини, формує характер, світогляд, культуру, розвиває інтелект, творчі здібності, естетичні смаки тощо. Оновлена програма з української літератури покликана стати одним із інструментів упровадження засадничих ідей особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів у повсякденну практику [8, с. 4].

Ідеї діяльнісного, особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів є ключовими для розвитку української школи загалом і літературної освіти зокрема. Відповідно до Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу «Про основні компетентності протягом усього життя» Концепцією Нової української школи визначено ключові компетентності. Реалізація поставлених

програмою з української літератури завдань передбачає необхідність забезпечення формування в учнів як літературної, так і ключових компетентностей.

У процесі реалізації культурологічного підходу на уроках української літератури неабиякого значення набуває ключова компетентність «Обізнаність та самовираження у сфері культури». Зазначена компетентність спрямована на формування в учнів умінь, передусім таких: – зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва; – ідентифікувати себе як представника певної культури; визначати роль і місце української культури в загальноєвропейському і світовому контекстах; – читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; – створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.

Досвід прочитання художнього твору в контексті культури – це досвід емоційно-ціннісного проживання й ціннісного ставлення. Отже, компетенція покликана формувати в учнів відповідні ставлення, а саме: поцінування набутоків інших культур, зацікавлення ними; відкритість до міжкультурної комунікації; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним [8, с. 9].

Освітній процес на уроках української літератури передбачає формування у дітей цілісного уявлення про літературу як важливий складник національної культури, вагомий чинник підвищення загального рівня освіченості юних читачів, розвиток їх творчого потенціалу. Вивчення цього предмету відбувається із залученням широкого мистецького контексту (МК), а також міжпредметних зв'язків – МЗ (українська мова, історія, зарубіжна література, іноземні мови, образотворче мистецтво, музика, природознавство, географія, естетика, етика тощо). Задля осучаснення змістового компоненту програми та актуалізації компетентнісного підходу запропоновано рекомендаційну рубрику: «Мистецький контекст», у якій подано зразки різних видів мистецтв, з якими вчитель, на власний розсуд, може ознайомити учнів [8, с. 12].

Діалог літературного твору зі світовим мистецтвом передбачає використання певних засобів навчання, зокрема репродукцій картин, фото архітектурних пам'яток, відео- або аудіозаписів музичних творів, перегляду театральних постановок і кінофільмів тощо. Тому, враховуючи вікові особливості учнів, інтереси яких передусім зосереджені на сюжеті і героях літературних творів, сучасна методика пропонує різні культурологічні підходи до вивчення української літератури із використанням культурологічно-контекстних зв'язків.

Курс української літератури в основній школі структуровано за взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками. До кожного з них відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи іншу тему. У чинній програмі з української літератури враховано також і важливість тематично-стильової різноманітності пропонуваного розгляду творів, їхні ідейно-ціннісні пласти, які втілюють ключові компетентності.

Серед тематично-проблемних блоків у чинній програмі з української літератури для основної школи важливе місце належить усній народній творчості. Наскрізно з 5-го по 9-й клас учні ознайомлюються із родами та видами українського фольклору. На нашу думку, прилучення дітей та молоді до здобутків народної української культури сприятиме її відродженню, збереженню та подальшому розвитку, піднесенню нашого народу до вершин світової культури.

Вивчення фольклору на уроках української літератури у культурологічному контексті дає змогу вчителю-словеснику працювати творчо, широко застосовувати різні форми й методи роботи, використовувати на уроках твори мистецтва з їх потужною силою емоційного впливу на свідомість дітей, забезпечувати реалізацію культурологічної змістової лінії, визначеної в Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти (2011, 2013).

Вибір нами основної школи обумовлений передусім домінуванням образного мислення й високої емоційної вразливості, притаманних молодшим підліткам, особливо учням 5-6 класів загальноосвітньої школи, де літературу вивчають за жанрово-тематичним принципом. Так, у 5-му класі в розділі «Світ фантазії, мудрості» учні ознайомлюються із міфами і легендами давніх українців та народними казками. У 6-му класі в розділі «Загадково прекрасна і славна давнина України» діти дізнаються про календарно-обрядові, народні колискові пісні та пісні літературного походження. У мистецькому контексті їм пропонується ознайомитись із фольклорною спадщиною інших слов'янських народів (зарубіжна література), а також музичними творами композиторів (К. Стеценко «Колядки», М. Леонтович «Щедрик», М. Лисенко – музичні обробки українських веснянок). Дітям пропонується прослухати колискові пісні у виконанні Росави (музичне мистецтво). Образотворче мистецтво представлено картинками художників (А. Петрицький «Різдвяний ранок», С. Васильківський «Весна в Україні»). Діти мають можливість прослухати гімн України у різних музичних версіях [8, с. 29–30].

Таким чином, український фольклор якнайповніше репрезентує соціально-культурний досвід нашого народу, передбачає оволодіння не лише певними знаннями, а й практичними вміннями, у тому числі творчими. В усній народній творчості акумульовано невичерпні і надзвичайно цінні пласти національної

культури нашого народу. Використання мистецького контексту на уроках української літератури під час вивчення усної народної творчості сприятиме реалізації культурологічного підходу, що позначатиметься на оновленні навчального матеріалу, збагаченні його змісту, формуванні у дітей творчих здібностей.

Мистецький контекст, поданий у програмі з української літератури для основної школи, спрямований на поглиблення компетентнісної спрямованості навчання, а завдяки усебічному аналізу змістової, жанрової та естетичної специфіки наблизитиме учнів до розуміння літератури як вияву мистецтва, потужного чинника світосприймання та самоідентифікації [8, с. 7].

Одним із актуальних питань сучасної національної освіти у шкільному курсі української літератури є укладання якісного підручника, за яким навчатиметься і виховуватиметься молоде покоління. Історія розвитку навчальної книги з української літератури є важливою і повчальною сторінкою не тільки методики літератури, а й педагогіки, української науки і культури загалом.

Відповідно до оновленої програми культурологічний підхід у процесі вивчення української літератури послідовно реалізовано у методичному апараті, ілюстративному матеріалі чинних підручників, тематично-стильовій різноманітності пропонованих для розгляду творів, які втілюють не лише предметні (літературні), а й ключові компетентності, а також впливають на формування емоційно-ціннісної сфери учнів. Навчальний матеріал структурований на основі наскрізних культурологічних тем, у яких закладена проблема становлення внутрішнього світу людини.

Так, у підручнику української літератури для 5-го класу за редакцією О. Авраменка у вступній частині розділу «Слово в житті людини. Образне слово – першоелемент літератури» розміщено статтю «Художня література як мистецтво слова». Поданий змістовий матеріал статті дає можливість учням за допомогою художніх образів дізнатися про мистецтво як творче відображення дійсності. Даючи відповідь на запитання, з чого ж починалося словесне мистецтво, автор акцентує на тому, що воно бере свій початок із фольклору та літописів, причому фольклор є ще давнішим, у ньому відтворено первинні уявлення про наш світ, мудрість попередніх поколінь, козацька слава й краса людських почуттів [1, с. 5].

У рубриці «Відтворюємо прочитане» учням запропоновано встановити відповідність між видами мистецтва та засобами їх творення. Завдання, подані у рубриці «Творчо мислимо», формують у дітей уміння встановлювати відповідності між видом мистецтва та митцем стосовно поданої довідки.

Учні на основі запропонованих ілюстрацій ознайомлюються з різними видами мистецтва (архітектурою, живописом, музикою, скульптурою, театром і кіно, хореографією, художньою літературою), вчать зіставляти специфіку розкриття теми у різних видах мистецтв, а також визначають роль і місце української літератури у загальноєвропейському та світовому контекстах. Вважаємо, що ознайомлення учнів із різними видами мистецтва формуватиме у них співвідносне уявлення про важливість літератури як мистецтва слова в житті людини.

У розділі «Світ фантазії та мудрості» у змісті художньо-публіцистичного нарису розглянуто фольклор та літописи з точки зору видів мистецтва. На проведення мистецьких паралелей орієнтують учнів завдання, в яких акцентується на творах живопису. Так, у розділі «Міфи та легенди» у рубриці «Література в колі мистецтв» за підручником з української літератури за редакцією Л. Коваленко учням запропоновано порівняти зображення Березини у різних видах мистецтва, визначивши спільне та відмінне, розглянути символ Дажбога на вишивці. Домашнім завданням запропоновано розглянути рушники удома та дізнатися про зображені на них символи.

У чинних підручниках української літератури [1; 5] увагу учнів акцентовано на ілюстраціях та фотознімках скульптурного зображення язичницьких богів. Такі завдання сприяють формуванню в дітей шанобливого ставлення до світоглядних уявлень наших предків, спонукають їх дізнаватися про родинні традиції. Пропоновані завдання і запитання допомагають формувати в учнів ключові компетентності, а саме: уміння узагальнювати отриману інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами. На основі емоційно-ціннісного ставлення у дітей виховується пошана до давніх вірувань наших пращурів.

Реалізації культурологічного підходу на уроці української літератури під час вивчення фольклору також сприяє використання творів мистецтва, що пов'язані з національними мотивами й мають особливу цінність у виховному впливі на дитину. Графічні ілюстрації, кіномистецтво (анімація) до народних казок допомагають збагатити художній досвід п'ятикласників і поглибити їхні знання про національну культуру та народні звичаї.

Так, під час опрацювання розділів «Народні перекази» та «Народні казки» учні ознайомлюються із народною картиною «Козак Мамай», ілюстраціями О. Сапожкової, К. Штанко, М. Бекала. Цікавою, на нашу думку, є рубрика «Твої літературні проекти», у якій діти ознайомлюються із сучасним кіномистецтвом, зокрема фільмом Джеймса Кемерона «Аватар» та/або анімаційним фільмом «Аватар. Останній захисник» [5].

У 6-му класі у вступній частині підручника української літератури учні дізнаються про роль книги у житті людини. Для кращого засвоєння змістового матеріалу автори чинних підручників пропонують учням розглянути репродукції картин, художнє фото, зображення скульптур та пам'ятників. Аналіз поданого у чинних підручниках інформаційного матеріалу формує у дітей важливі предметні компетенції, розуміння того, що із літературою можна «зустрітись» різними засобами (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет) [8, с. 28].

Під час ознайомлення із календарно-обрядовою творчістю українського народу шестикласники засвоюють визначення окремих понять (пісня, календарно-обрядові пісні, види календарно-обрядових пісень), а також дізнаються про те, що у календарно-обрядових піснях звучать дохристиянські (Сварог, Дажбог, Перун, Дана) та християнські (Ісус Христос, Діва Марія та ін.) мотиви і образи. Поданий у підручниках змістовий матеріал виховує у дітей повагу до прадавніх вірувань наших предків, гордість за свій талановитий народ.

Вивчаючи жанри весняного циклу, учні дізнаються про особливості зустрічі весни нашими предками, проведення у гаях, лісах та поблизу водоймищ весняних ігор. Під час таких забав дівчата водили хороводи, які нагадували коло, тобто уподібнювались сонцю, або були схожі на пташиний ключ, який на своїх крилах мав принести тепло і весну. Разом із деякими обрядовими діями повторювали хліборобські рухи, схожі на ті, що виконують під час весняних польових робіт («Просо», «Мак», «Огірочки»). Усі вони мали привабити високі врожаї [6, с. 13]. На сторінках підручників діти можуть розглянути репродукції картин українських художників (М. Реріх «Земля священна» (1945), Я. Потрак «Весна»).

Запитання і завдання, подані у чинних підручниках, сприяють розвиткові музичного слуху, творчого мислення, уяви дітей, спонукають їх до відшукування мистецьких аналогій, формують загальнокультурну компетентність. Наведемо тут приклад одного із таких завдань: «Якою ви уявляєте музику, що має супроводжувати веснянки? Розкажіть про темп мелодії, настрій, музичні інструменти» [2, с. 25].

Пісні літнього циклу представлено русальними піснями. Учні дізнаються про те, хто такі русалки і як наші предки святкували русалчин тиждень. Текстуально учні опрацьовують пісні «У рожі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчинка» та «Проведу я русалочки до бору». У процесі вивчення купальських пісень діти відкривають для себе обряди, пов'язані зі святом Купайла, ритуальні дії, піснеспіви, магічні хороводи. З купальських пісень для читання запропоновано твори «Заплету віночок», «Ой вінку, мій вінку», «Купайло, Купайло». Пісні осіннього циклу представлено жниварськими піснями. Діти дізнаються про обряди та звичаї наших пращурів під час зажинок, жнив, обжинок та вивчають жниварські пісні «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька».

У підручнику О. Авраменка мистецький контекст представлено розглядом репродукцій картин українських художників В. Пружковського «Русалки» (1877), Г. Семирадського «Ніч на Івана Купала» (1880 р.) та С. Кожина «Іван Купала. Ворожіння на вінках» (2009 р.). У рубриці «Творчо мислимо» з метою реалізації загальнокультурної компетенції учням запропоновано завдання усно описати репродукції поданих картин. За підручником Л. Коваленко є можливість розглянути репродукцію картини Я. Потрака «Русалка» та В. Томашевського «На Івана Купала». На жаль, авторами чинних підручників не до кожної із запропонованих репродукцій картин подані орієнтовні запитання і завдання.

Зимовий цикл календарно-обрядової творчості подано інформацією про Святого Миколая, одного із віддавна найшанованіших в Україні святих. Діти дізнаються про життя святого та його служіння Богу. Для текстуального ознайомлення запропоновано миколаївську колядку «Ой хто, хто Миколая любить», а також колядки «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», щедрівки («Щедрик, щедрик, щедрівочка») та посівальні (засівальні) пісні («Засівна»).

У мистецькому контексті учням пропонується ознайомитись із музичними творами композиторів (К. Стеценко «Колядки», М. Леонтович «Щедрик», М. Лисенко – музичні обробки українських веснянок). Завдання, вміщені до рубрики «Література у колі мистецтв» у підручнику Л. Коваленко, на нашу думку, сприяють формуванню в учнів емоційно-ціннісної компетенції. Наведемо конкретний приклад з підручника: «Прослухай щедрівку «Щедрик» в обробці Миколи Леонтовича. Які почуття викликала в тебе ця пісня?» [6, с. 36].

У підручнику також подано низку ілюстрацій до зимового циклу календарно-обрядової творчості, зокрема зображення Святого Миколая на іконі XIX ст. (мистецтво іконопису), низку світлин вертепу, дійства колядування і щедрювання, а також репродукцію картини М. Караваджо «Різдво зі святим Лаврентієм і святим Франциском» (1609 р.) [2, с. 17].

О. Авраменко наголошує шестикласникам на тому, що «Щедрик» М. Леонтовича прикрашає найвідоміші фільми світового кінематографу («Сам удома», «Гаррі Потер», «Загублений у Нью-Йорку») і також пропонує прослухати цей музичний твір у музичній обробці композитора. Під час опрацювання народних коліскових пісень автори чинних підручників пропонують розглянути ілюстрації, прослухати «Коліскову» у виконанні народної артистки України Ніни Матвієнко та поділитися власними враженнями

зі своїми однокласниками. За чинною програмою з української літератури дітям пропонується прослухати колискові пісні у виконанні Росави (музичне мистецтво).

Під час вивчення теми «Пісні літературного походження» увагу учнів акцентовано на взаємозв'язку літератури і музики. Діти дізнаються про народні пісні, які мають літературне походження: «Ще не вмерла України...» П. Чубинського, «Молитва» О. Кониського, «Ой у лузі червона калина похилилася» С. Чарнецького та Г. Труха, «Як тебе не любити, Києве мій» Д. Луценка. У підручнику з української літератури для 6-го класу за редакцією О. Авраменка у рубриці «Література в колі мистецтв» учням запропоновано дослідити історію однієї з українських літературних пісень, підготувати повідомлення і виголосити його на літературному уроці. Також діти мають можливість прослухати звучання гімну України у різних музичних версіях.

Пропоновані авторами у чинних підручниках мистецькі аналогії виховуватимуть у дітей бажання і прагнення вивчати оригінальну творчість українського народу, відроджувати традиції наших предків, поважати і розуміти давні вірування праслов'ян. Пропоновані у чинних підручниках завдання акцентують увагу дітей на міжмистецьких порівняннях, формують уміння співвідносити літературу (фольклор) з іншими видами мистецтва.

Перспективу подальшої роботи вбачаємо в аналізі шкільних підручників української літератури для основної школи (7-9 класи) на предмет використання рекомендаційної рубрики «Мистецький контекст» як дієвого засобу реалізації культурологічного підходу у шкільній літературній освіті.

Література

1. Авраменко О. М. Українська література. 5 кл.: підруч. для закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – Вид. 2-ге, доопрацьоване відповідно до чинної навчальної програми. – К. : Грамота, 2018. – 256 с.
2. Авраменко О. М. Українська література: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Авраменко. – К. : Грамота, 2014. – 264 с.
3. Бугайко Т. Ф. Майстерність вчителя-словесника / Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко. – К. : Радянська школа, 1963. – 188 с.
4. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. Посібник для вчителів / Ніла Йосипівна Волошина. – К. : Радянська школа, 1985. – 104 с.
5. Коваленко Л. Т. Українська література. 5 кл.: підруч. для закладів загальної середньої освіти / Л. Т. Коваленко. – Вид. 2-ге, доопр. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. – 256 с.
6. Коваленко Л. Т. Українська література: підруч. для загальноосвіт. навч. закладів 6 кл. / Л. Т. Коваленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2014. – 240 с.
7. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. / [за ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й. Волошиної]. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
8. Українська література: 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів / Укладачі Р. В. Мовчан, К. В. Таранік-Ткачук, М. П. Бондар, О. М. Івасюк та ін. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.htm>.
9. Яценко Т. О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія / Таміла Яценко. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 360 с.

References

1. Avramenko O. M. Ukrainiska literatura. 5 kl.: pidruch. dlia zakl. zahaln. seredn. osvity / Oleksandr Avramenko. – Vyd. 2-he, doopratsowane vidpovidno do chynnoi navchalnoi prohramy. – K. : Hramota, 2018. – 256 s.
2. Avramenko O. M. Ukrainiska literatura: pidruch. dlia 6 kl. zahalnoosvit. navch. zakl. / O. M. Avramenko. – K. : Hramota, 2014. – 264 s.
3. Buhaiko T. F. Maisternist vchytelia-slovesnyka / T. F. Buhaiko, F. F. Buhaiko. – K. : Radianska shkola, 1963. – 188 s.
4. Voloshyna N. Y. Estetychne vykhovannia uchniv u protsesi vyvchennia literatury. Posibnyk dlia vchyteliv / Nila Yosypivna Voloshyna. – K. : Radianska shkola, 1985. – 104 s.
5. Kovalenko L. T. Ukrainiska literatura. 5 kl.: pidruch. dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity / L. T. Kovalenko. – Vyd. 2-he, doopr. – K.: Vydavnychiy dim «Osvita», 2018. – 256 s.
6. Kovalenko L. T. Ukrainiska literatura: pidruch. dlia zahalnoosvit. navch. zakladiv 6 kl. / L. T. Kovalenko. – K.: Vydavnychiy dim «Osvita», 2014. – 240 s.
7. Naukovi osnovy metodyky literatury : navch.-metod. posib. / [za red. d-ra ped. nauk, prof., chl.-kor. APN Ukrainy N. Y. Voloshynoi]. – K. : Lenvit, 2002. – 344 s.
8. Ukrainiska literatura: 5-9 klasy. Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv / Ukladachi R. V. Movchan, K. V. Taranik-Tkachuk, M. P. Bondar, O. M. Ivasiuk ta in. / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.htm>.
9. Yatsenko T. O. Tendentsii rozvytku metodyky navchannia ukrainsoi literatury v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia) : monohrafiia / Tamila Yatsenko. – Kyiv : Pedahohichna dumka, 2016. – 360 s.